

2016 M. RUGSĖJO MĖNESIO EKSPORTO PROGNOZĖ

Paskelbta: 2016.09.06

IVADAS

► „Versli Lietuva“ prognozuoja, kad 2016 m. palyginti su 2015 m., lietuviškos kilmės prekių eksporto vertė (be energetinių produktų) turėtų augti 2,5% – iki 10,9 mlrd. Eur. 2017 m. lietuviškos kilmės prekių eksporto plėtra turėtų spartėti ir numatoma, kad ji sieks 6,2%. Palyginti su ankstesnėmis prognozėmis, nuosaikesnė eksporto plėtra prognozuojama laikotarpiu, labiausiai sietina su didesniu, nei anksčiau buvo tikimasi, eksporto kainų mažėjimu. „Brexit“ poveikis lietuviškos kilmės prekių eksportui trumpuoju laikotarpiu, tikimasi, bus nežymus. Netgi nedidelė recesija Jungtinėje Karalystėje tik nežymiai paveiktų lietuviškos kilmės eksporto augimą į šią šalį, bet nuvertėjus svarui, eksportuotojai susidurtų su eksporto kainų mažėjimo problema. Eksporto kainos vis dar turėtų mažėti 2016 m., tačiau jau nuo 2017 m. jos turėtų nustoti kristi bei pradėti augti.

► 2016 m. prekių reeksporto vertė (be energetinių produktų) turėtų siekti 8,6 mlrd. Eur ir, palyginti su 2015 m., turėtų didėti tik 1,0%; 2017 m., palyginti su 2016 m. augimas turėtų paspartėti – iki 5,4% per metus. Reeksporto kainos taip pat tebemažėja, o paklausa pagrindinėje reeksporto rinkoje – Rusijoje – vis dar yra menka. Vis dėlto, Lietuvos reeksportuotojai puikiai sugebėjo nukreipti bent jau dalį reeksportuojamų prekių srautų, kurie anksčiau buvo skirti Rusijai, į kitas rinkas (labiausiai į Lenkiją, Baltarusiją, Latviją ir Vokietiją).

► Prognozuojama, kad 2016 m. paslaugų eksporto vertė per metus augs 7,1% (t. y. sparčiau negu 2015 m., kuomet metinė plėtra sudarė 2,5%). Tikimasi, kad 2016 m. transporto paslaugų eksportas – tradicinis paslaugų eksporto augimo veiksnys – augs, tačiau nedideliu tempu, labiausiai dėl silpnos paklausos NVS šalyse. Kita vertus, kompiuterinių ir verslo paslaugų eksporto raida, teigiamai prisidės prie bendro paslaugų eksporto vertės augimo. 2017 m. eksporto vertės augimas turėtų pasiekti 7,6% per metus.

1 lentelė. Eksporto vertės prognozė

Eksporto kategorija	Laikotarpis	2014	2015	2016p	2017p
		Lietuviškos kilmės prekių eksportas (be energetinių produktų)	4,4%	3,2%	2,5%
Prekių reeksportas (be energetinių produktų)		8,3%	-12,6%	1,0%	5,4%
Paslaugų eksportas		8,5%	2,5%	7,1%	7,6%

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ skaičiavimai.

I. PROGNOZIŲ PALYGINIMAS

[2016 m. kovo mėn. „Versli Lietuva“ prognozavo](#), kad lietuviškos kilmės prekių eksportas (be energetinių produktų) 2016 m., palyginti su 2015 m., turėtų augti 5,0%, o reeksportas (be energetinių produktų) turėtų didėti 4,6%. 2016 m. I-II ketv., palyginti su atitinkamu laikotarpiu 2015 m., lietuviškos kilmės prekių eksportas (be energetinių produktų) paaugo tik 3,9%, o reeksportas (be energetinių produktų) – tik 0,8%, todėl 2016 m. rugsėjo mėn. augimo prognozės yra mažinamos. Prasteni, nei tikėtasi eksporto rezultatai 2016 m. pirmąjį pusmetį, labiausiai sietini su didesniu, nei anksčiau tikėtasi, eksporto kainų mažėjimu.

Ruošiant 2016 m. kovo mėn. prognozes, „Versli Lietuva“ naudojo tuo metu prieinamus Lietuvos statistikos departamento duomenis, kuriuose 2015 m. buvo nurodomas 6,3% metinis paslaugų eksporto augimas. Šis augimo tempas, atsižvelgiant į sunkumus, su kuriais 2015 m. susidūrė Lietuvos transporto ir logistikos bei turizmo sektoriai, buvo labai aukštas. Vėliau, Lietuvos statistikos departamentas peržiūrėjo 2015 m. paslaugų eksporto duomenis ir sumažino augimą iki 2,5% per metus – tai buvo tik 0,5 proc. punkto daugiau nei [„Versli Lietuva“ prognozavo 2015 m. rugpjūčio mėn.](#) (2,0%).

2 lentelė. Prognozių palyginimas

Rodikliai	Laikotarpis	2016 m. kovo mėn. prognozė		2016 m. rugsėjo mėn. prognozė	
		2016	2017	2016	2017
Lietuviškos kilmės prekių eksportas (be energetinių produktų)		5,0%	5,7%	2,5%	6,2%
Prekių reeksportas (be energetinių produktų)		4,6%	2,0%	1,0%	5,4%
Paslaugų eksportas		8,3%	7,3%	7,1%	7,6%

Šaltinis: VŠĮ „Versli Lietuva“ skaičiavimai.

II. LIETUVIŠKOS KILMĖS PREKIŲ EKSPORTAS

2016 m. lietuviškos kilmės prekių eksporto vertė (be energetinių produktų), palyginti su 2015 m., turėtų augti 2,5% ir siekti 10,9 mlrd. Eur. 2017 m. eksporto plėtra turėtų spartėti ir numatoma, kad sieks 6,2%.

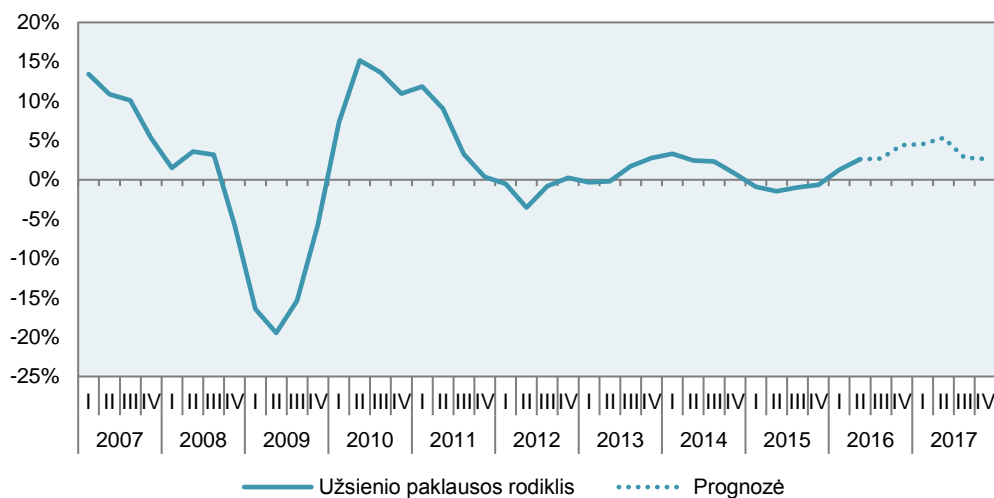
Ilguoju laikotarpiu eksporto apimtys priklauso nuo gamybos pajėgumų.¹ Gamybos pajėgumus apibrėžia prekybai atviro sektoriaus produkcija², apskaičiuota pagal Cobb-Douglas gamybos funkciją, naudojant darbo ir kapitalo parametrus. 2015 m., dėl investicijų į įrenginius ir gamybos priemones, sparčiai augo kapitalas, todėl didėjo ir potenciali produkcija, o tai gerino ilgojo laikotarpio lietuviškos kilmės prekių eksporto perspektyvą. Tačiau darbo užmokesčio kaštai gamybos sektoriuose 2015 m. augo toliau, o tai silpnina Lietuvos konkurencingumą ilguoju laikotarpiu. Nėra akivaizdžių požymių, rodančių kad darbo užmokesčio augimas apdirbamojoje gamyboje 2016 m. galėtų lėtėti, o ir preliminarūs 2016 m. pirmojo pusmečio duomenys rodo, kad darbo užmokesčio augimas 2016 m. toliau spartėja.

¹ Anksčiau naudota modelio versija aprašyta: Notten, Thomas E.H. (2012). The role of supply and demand factors for Lithuanian exports: an ARDL bounds testing approach. *Pinigų Studijos*, 2012 gruodis nr. 2, pp. 20-39. http://www.lb.lt/pinigu_studijos_2012_m_nr_2#page=21.

² Atvirą sektorių sudaro žemės ūkis, miškininkystė ir žvejyba bei apdirbamoji gamyba.

Trumpuoju periodu, eksporto apimtys priklauso nuo paklausos užsienio rinkose³ augimo. Tris pirmuosius 2015 m. ketvirčius užsienio paklausa buvo gerokai sumažėjusi, bet jau ketvirtąjį 2015 m. ketvirtį, kaip ir 2016 m. pirmąjį pusmetį, ji vėl didėjo. Savo prognozėse mes vadovaujamės prielaida, kad augant pagrindinėms Lietuvos eksporto rinkoms (išskyrus Rusiją) paklausos užsienyje lygis palaipsniui toliau išaugs.⁴

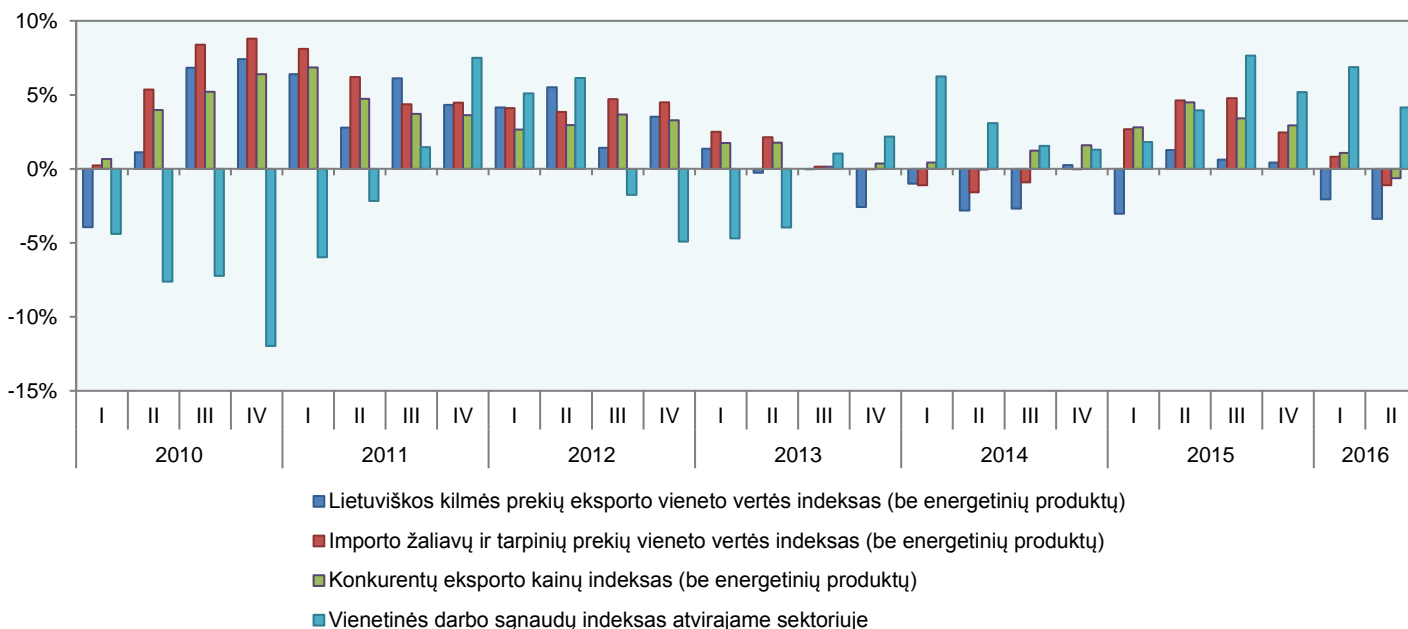
1 pav. Metiniai užsienio paklausos pokyčiai (ketvirtiniai duomenys, %)

Šaltiniai: Eurostato „Comext“ duomenų bazė, Norvegijos statistikos agentūra, Rusijos Federacijos statistikos agentūra, Federalinio rezervų bankas, TVF ir VŠĮ „Versli Lietuva“ skaičiavimai.

Pagrindiniame prognozių scenarijuje, tikimasi, kad paklausa užsienio rinkose toliau augs, o šias tendencijas lems tvarus ekonomikos augimas Vokietijoje, Skandinavijos ir Baltijos valstybėse, Lenkijoje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose. Dėl „Brexit“, „Versli Lietuva“ daro prielaidą, kad ekonomikos augimas Jungtinėje Karalystėje lėtės. Atskirame prognozių scenarijuje, „Versli Lietuva“ taip pat įvertina nedidelės recesijos Jungtinėje Karalystėje tikimybę, numatant nežymų ekonomikos atsigavimą 2017 m. antrąjį pusmetį. Išsipildžius šiam scenarijui, tai turėtų nedidelį neigiamą poveikį Lietuvos eksporto vertės augimui.

2 pav. Metiniai lietuviškos kilmės eksportuojamų prekių kainų ir sąnaudų pokyčiai (ketvirtiniai duomenys, %)

Šaltiniai: Eurostato „Comext“ duomenų bazė, Norvegijos statistikos agentūra, Rusijos Federacijos statistikos agentūra, Federalinio rezervų bankas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ skaičiavimai.

³ Užsienio paklausos rodiklis suskaičiuotas dvigubu svėrimo metodu (angl. double reweighted), kuriame atsižvelgiama į pagrindinių Lietuvos eksporto partnerių importo paklausos kaitą. Pagrindinių Lietuvos eksporto partnerių importo paklausos indeksas yra skaičiuojamas atsižvelgiant į eksporto partnerės ir prekių grupės svorį lietuviškos kilmės prekių eksporto struktūroje.

⁴ Importo apimtys augimas apskaičiuojamas pagal Lietuvos pagrindinių eksporto partnerių importo kiekių įverčius ir jų BVP prognozes. Skaičiavimuose naudojamos Europos Komisijos ir TVF BVP prognozių įverčiai.

Vertinant eksporto vertės pokyčius, silpną eksporto augimą ES šalyse labiausiai lėmė gerokai mažėjusios eksporto kainos. Trečiąjį ir ketvirtąjį 2015 m. ketvirtį, eksporto kainos truputį paaugo – atitinkamai 0,4% ir 0,5%, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu prieš metus, bet jau pirmąjį ir antrąjį 2016 m. ketvirtį jos vėl labai nukrito - 2016 m. pirmąjį ketvirtį kainos mažėjo 3,7% per metus, o 2016 m. antrąjį ketvirtį – net 5,2%, toks stiprus kainų mažėjimas paskutinį kartą buvo stebimas 2013 m. Tokį didelį kainų kritimą lėmė mažėjusios metalų kainos (dviženklis neigiamas pokytis per metus), trąšų kainos (taip pat dviženklis neigiamas pokytis per metus), mažėjo medienos, plastikų, grūdų ir pieno produktų kainos. Nors 2015 m. antrąjį pusmetį Lietuvos eksporto kainos per metus truputį didėjo, konkurentų kainos išaugo labiau – 3,8% per metus. Dabar taip nebėra – konkurentų kainos 2016 m. taip pat mažėja. 2016 m. pirmąjį ketvirtį jos krito 0,03% per metus, o 2016 m. antrąjį ketvirtį – jų kritimas paspartėjo iki 1,5% per metus. Žaliavų bei tarpinio vartojimo prekių importo kainos taip pat mažėja – 2016 m. antrąjį ketvirtį jos krito 2,5% per metus.

Taigi, lietuviškos kilmės eksporto vertės augimą 2016 m. lemia didėjančios eksporto apimtys. Lietuvos gamintojų eksporto apyvarta didėja dėl eksporto apimčių augimo, tačiau mažesnėmis kainomis. 2016 m. nėra laukiama rekordinio grūdų derliaus, o grūdų kainos šiemet yra žemesnės nei ankstesniais metais. Todėl šiemet nesitikima stipraus grūdų eksporto augimo pasikartojimo. Tarptautinės organizacijos prognozuoja kainų pasaulinėse rinkose mažėjimą 2016 m., o tai labiausiai sietina su silpna pasauline paklausa ypač besivystančiose rinkose bei dideliu produkcijos perviršiu. „Versli Lietuva“ artimiausiu metu tikisi tolesnio eksporto kainų mažėjimo, tačiau, numatoma, kad jos mažės lėtesniu tempu. 2016 m. pabaigoje kainų kritimas sustos ir jau 2017 m. pradžioje tikimasi jų augimo.

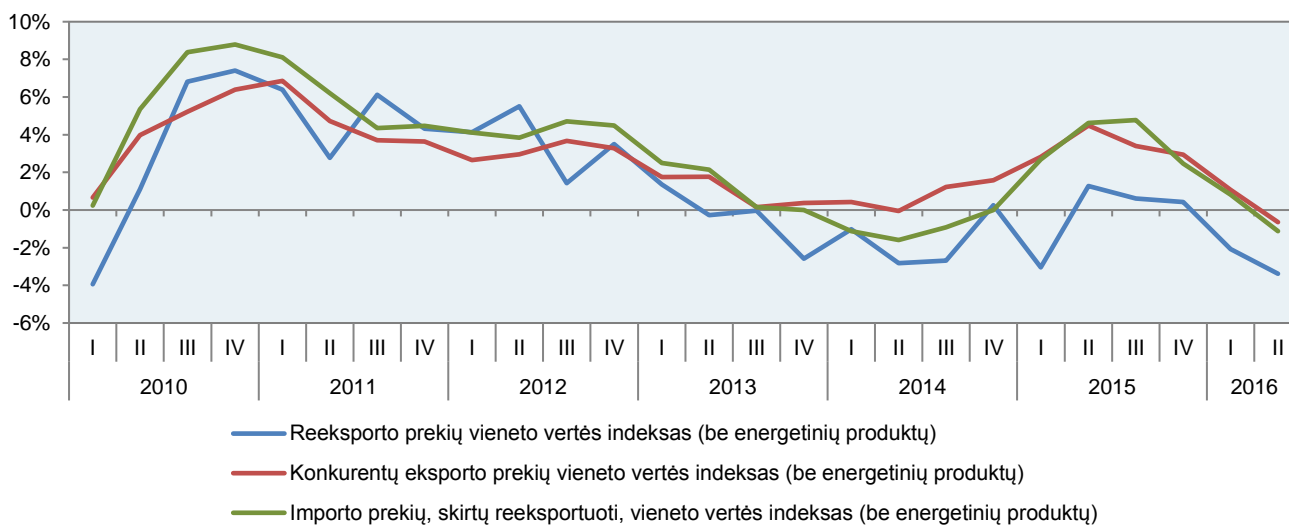
III. PREKIŲ REEKSPORTAS

2016 m. prekių reeksportas (be energetinių produktų) turėtų siekti 8,6 mlrd. Eur ir, palyginti su 2015 m., jis turėtų paaugti 1,0%. 2017 m., palyginti su 2016 m. reeksporto vertė turėtų toliau padidėti 5,4%. Palyginus su 2016 m. kovo mėn. prognoze, „Versli Lietuva“ pablogino reeksporto augimo perspektyvą, dėl mažėjančių eksporto kainų ir lėtesnio, nei tikėtasi, ekonomikos atsigavimo Rusijoje.

Tiek ilguoju, tiek ir trumpuoju laikotarpiu reeksporto apimtys priklausys nuo importo NVS šalyse – labiausiai Rusijoje – augimo bei Lietuvos reeksporto kainų ir konkurentų kainų santykio.⁵ Importo augimas Rusijoje yra neigiamas, bet jau šių metų pabaigoje ir kitų metų pradžioje Rusijos ekonomika turėtų pradėti augti, todėl tikimasi ir teigiamo importo pokyčio. Vis dėlto, pastaraisiais metais reeksportuotojai sugebėjo nukreipti bent jau dalį reeksportuojamų prekių srautų, kurie anksčiau buvo skirti Rusijai, į kitas rinkas (ypač į Lenkiją) ir taip sumažino patiriamus nuostolius.

Manome, kad konkurentų kainos toliau mažės, labiausiai dėl silpnos reeksporto paklausos pagrindinėje reeksporto rinkoje – Rusijoje – ir dėl esančio spaudimo kainų mažėjimui pasaulinėse rinkose. Reeksporto kainos ilguoju laikotarpiu keisis lygiagrečiai importuotų prekių, skirtų reeksportui, kainoms. O trumpuoju laikotarpiu kainos priklausys tiek nuo importo, skirto reeksportui, kainų, tiek ir nuo euro ir rublio kurso. Tikimasi, kad prekių reeksporto kainos nebemažės nuo 2016 m. pabaigos – 2017 m. pradžios, o vėliau pradės augti.

3 pav. Metiniai reeksportuojamų prekių kainų ir sąnaudų pokyčiai (ketvirtiniai duomenys, %)

Šaltiniai: Eurostato „Comext“, Lietuvos statistikos departamentas ir VŠĮ „Versli Lietuva“ skaičiavimai.

IV. PASLAUGŲ EKSPORTAS

2016 m. paslaugų eksportas turėtų siekti 6,4 mlrd. Eur ir, palyginti su 2015 m., jis turėtų augti 7,1%. 2017 m., palyginti su 2016 m. turėtų augti 7,6%.

Pagal 2016 m. pirmojo ketvirčio duomenis, paslaugų eksporto vertė paaugo net 13,1% palyginti su atitinkamu laikotarpiu 2015 m. Vis dėlto, toks spartus augimo tempas labiau yra sietinas su bazės efektu – 2015 m. pirmąjį ketvirtį labai menki buvo transporto sektoriaus paslaugų eksporto rezultatai. Lietuvos transporto ir logistikos sektorius vis dar deda pastangas perorientuoti teikiamas paslaugas į kitas rinkas, kurios paprastai yra mažiau pelningos nei Rusijos rinka.

⁵ Daugiau apie modelį, kuris naudojamas Lietuvos reeksporto prognozavimui, skaitykite: Notten, Thomas. E.H. (2015). The determinants and economic importance of Lithuanian re-exports. *Pinigų Studijos*, 2015 gruodis nr. 2, pp. 5-26. http://www.lb.lt/ps_2015_2_notten.

Mūsų modelyje, paslaugų eksportas ilguoju laikotarpiu, priklauso nuo paslaugų importo augimo tose šalyse, į kurias Lietuva eksportuoja paslaugas. Paslaugų importas auga ES rinkose, bet mažėja Rusijoje.

Tikimasi, kad 2016 m. transporto paslaugų eksportas – tradicinis paslaugų eksporto augimo veiksnys – augs, tačiau nedideliu tempu, labiausiai dėl silpnos paklausos NVS šalyse. Kita vertus, kompiuterinių ir verslo paslaugų eksporto raida, teigiamai prisidės prie bendro paslaugų eksporto vertės augimo.

Kitas svarbus veiksnys, paaiškinantis paslaugų eksporto raidą, yra santykis tarp Lietuvos ir konkurentų paslaugų eksporto kainų (paslaugų atveju, yra lyginami 21-os šalies konkurentės paslaugų eksporto kainų lygiai). Minimi rodikliai yra svarbūs tiek ilguoju, tiek ir trumpuoju laikotarpiu. Paslaugų eksporto kainos yra sunkiau prognozuojamos. Visgi, tai daryti geriausia atsižvelgiant į šalių konkurenčių kainas. Pastarosiose prognozuojamas tik nežymus kainų augimas, daugiausia dėl laukiamos žemos infliacijos išsivysčiusiose šalyse. Atsižvelgiant į pastarųjų metų tendencijas, kai paslaugų kainos augo sparčiau nei prekių kainos, tikimasi, kad prognozuojamo laikotarpiu paslaugų eksporto kainos taip pat nežymiai didės.

V. PAGRINDINĖS RIZIKOS IR NEAPIBRĖŽTUMAS

Tarptautinės institucijos neprognozuoja žaliavų kainų augimo trumpuoju laikotarpiu, tačiau, jei išsipildytų aukštesnių žaliavų kainų scenarijus, tai lemtų didesnes eksporto vertes.

Daugelis analitikų tikisi, kad Federalinė rezervų sistema toliau didins bazinę palūkanų normą, o tai galėtų lemti JAV dolerio sustiprėjimą euro atžvilgiu. Doleriui stiprėjant, brangs ir žaliavos, o tai darys teigiamą įtaką eksporto pajamoms. Kita vertus, brangstantis doleris didins gamyboje naudojamų importinių žaliavų kainas.

Rizikos, kurios gali daryti neigiamą įtaką dabartinei prognozei yra tolimesnis Kinijos augimo lėtėjimas ir gilėjanti recesija besivystančiose rinkose, tame tarpe ir Rusijos. Kita rizika yra susijusi su netikrumu dėl Jungtinės Karalystės sprendimo išstoti iš ES. Vis dar nėra aišku kada ir kokiomis aplinkybėmis vyks išstojimo procesas. Tai kelia neapibrėžtumą eksportuojantiems į Jungtinę Karalystę.

Tebesitęsianti imigrantų krizė ES, didina riziką, kad gali būti panaikinta Šengeno erdvė. Tai reikštų sienų kontrolės sugražinimą tarp ES šalių, o tai gerokai apsunkintų prekybą ir ypač transporto įmonių veiklą.

Pastebėtina, kad Europos bankų sektorius išlieka pažeidžiamas, todėl galimo šoko ir destabilizacijos scenarijaus atveju, Lietuvos verslui gali kilti rimtų problemų su kredito prieinamumu; be to, galimas ir kitas, antrinis, poveikis eksportui.